

Ємельянов В.П.

*доктор юридичних наук,
професор, професор кафедри
кримінально-правових
дисциплін Харківського
національного університету
внутрішніх справ*

Коростиленко А.В.

*в.о.начальника наукової
лабораторії № 3
Національної академії
Служби безпеки України,
кандидат юридичних наук*

Emelyanov V.P.

*Doctor of Law, Professor,
Professor of the Department
of Criminal Law courses,
Kharkiv National University of
Internal Affairs*

Korostylenko A.V.

*Head Assistant of laboratory
number 3 of the National
Academy of Security Service of
Ukraine, Doctor of Law*

ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ ДОДАТКОВОГО ПРОТОКОЛУ ДО КОНВЕНЦІЇ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТЕРОРИЗМУ У ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Входження України у міжнародне співтовариство потребує вдосконалення її законодавства, особливо у світлі тих міжнародно-правових документів, до яких наша держава офіційно приєдналася. Зокрема, Законом України від 3 липня 2006 року № 54–V ратифікована Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму від 16 травня 2005 року, а 28 жовтня 2015 року Україна підписала Додатковий протокол до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму. Відповідно до ст. 1 цього Протоколу, його метою є доповнення Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму положеннями стосовно криміналізації діянь, описаних у статтях 2 – 6 цього Протоколу, збільшення зусиль Сторін у запобіганні тероризму і його негативним наслідкам стосовно повного здійснення прав людини, зокрема права на життя, як заходами, вжитими на національному рівні, так і шляхом міжнародного співробітництва.

Тому виникає необхідність у порівнянні положень національного кримінального законодавства з положеннями цього Протоколу з метою встановлення ступеню відповідності положень Кримінального кодексу

України міжнародним стандартам та здійснення вдосконалення закону про кримінальну відповідальність за терористичні діяння.

Отже, у статтях 2 – 6 Додаткового протоколу йдеться про наступне.

У статті 2 пропонується встановити відповідальність за участь у терористичній організації або групі й вказується, що «участь у терористичній організації або групі» означає участь у діяльності організації або групи з метою вчинення чи сприяння вчиненню одного або декількох терористичних злочинів цією організацією чи групою.

У Кримінальному кодексі України вже має місце склад злочину, передбачений ст. 258-3, який встановлює відповідальність за створення терористичної групи чи терористичної організації, керівництво такою групою чи організацією або участь у ній, а так саме організаційне чи інше сприяння створенню або діяльності терористичній групі чи терористичній організації. Але в антитерористичній літературі постійно звертається увага на то, що в контексті положень КК України термін «терористичні групи» у даному випадку є невдалим, оскільки відповідно до частин 1 – 3 ст. 28 КК розрізняються три види злочинних груп: 1) група осіб-виконавців без попередньої змови між собою, 2) група осіб за попередньою змовою та 3) організована група, а окремій криміналізації згідно з основоположними канонами кримінально-правової науки можуть підлягати лише організовані злочинні угруповання. Тому пропонується термін «терористичні групи» у цієї статті КК змінити на термін «організовані терористичні групи».

У статті 3 пропонується встановити відповідальність за проходження навчання тероризму і вказується, що для цілей цього Протоколу, «проходження навчання тероризму» означає отримання інструкцій, включаючи набуття знань чи практичних навичок, від іншої особи стосовно виготовлення або використання вибухових речовин, вогнепальної чи іншої зброї або шкідливих чи небезпечних речовин або стосовно інших специфічних методів чи технічних засобів з метою вчинення або сприяння вчиненню терористичного злочину. Аналога такого складу злочину у КК України поки що не існує, тому вважається за доцільне доповнити Кодекс новою статтею, в якій передбачити відповідальність за проходження навчання тероризму з метою вчинення або сприяння вчиненню терористичного злочину. Але якщо у Кодексі буде окремий склад злочину про відповідальність за проходження навчання тероризму, то цілком зрозуміло, що повинен бути тоді й окремий склад про відповідальність за здійснення навчання тероризму. У чинному КК України відповідальність у ст. 258-4 встановлена лише за навчання особи з метою вчинення терористичного

акту, при цьому - в альтернативному порядку разом з ознаками інших діянь, спрямованих на сприяння. Отже, доцільно виключити ознаки навчання тероризму з конструкції ст. 258-4 КК України та передбачити їх у новій окремій статті КК, як це рекомендується здійснити у ст. 7 основного тексту Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму, де вказується, що для цілей цієї Конвенції термін «навчання терористичній діяльності» означає надання інструкцій стосовно виготовлення або використання вибухових речовин, вогнепальної чи іншої зброї або шкідливих чи небезпечних речовин або стосовно інших методів та способів для вчинення або сприяння вчинення терористичному злочину зі знанням того, що навички, які надаються, призначені для використання із цією метою.

Стаття 4 Додаткового протоколу пропонує криміналізацію виїзду за кордон з терористичною метою, вказуючи, що «виїзд за кордон з терористичною метою» означає виїзд особи до держави, громадянином якої вона не є і яка не є місцем постійного проживання такої особи, з метою вчинення, сприяння або участі у терористичному злочині, чи здійснення або проходження навчання тероризму. Вважаємо, що така новела також повинна бути реалізована у Кримінальному кодексі України шляхом доповнення його змісту новою окремою статтею про відповідальність за виїзд за кордон з терористичною метою.

Стаття 5 Протоколу вказує на необхідність криміналізації фінансування виїзду за кордон з метою терористичної діяльності. Для імплементації цих положень немає необхідності доповнювати КК України якоюсь новою статтею, бо достатньо буде з урахуванням положень ст. 5 Протоколу вдосконалити конструкцію ст. 258-5 КК України, що передбачає відповідальність за фінансування тероризму.

Таким же чином доцільно здійснити імплементацію положень, що містяться у ст. 6 цього Протоколу стосовно криміналізації таких діянь як організація чи сприяння іншим способом виїзду за кордон з метою терористичної діяльності, а саме, з урахуванням цих положень вдосконалити конструкцію ст. 258-4 КК та передбачити відповідальність за сприяння тероризму, а не тільки за сприяння вчиненню терористичного акту.

Тут слід зауважити, що у статтях 258-1, 258-2, 258-4 КК України всупереч положенням Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму та Додаткового протоколу помилково використовується вкрай вузький термін «терористичний акт», тоді як у зазначених міжнародних документах йдеться про «терористичні злочини» та «терористичну діяльність». Тому необхідно у вказаних статтях КК України термін «терористичний акт» змінити на термін «терористичний злочин», оскільки відповідно до чин-

ного КК України терміном «терористичний акт» охоплюються лише ті діяння, які передбачені ст. 258 КК, тоді як коло терористичних злочинів не вичерпується лише терористичними актами і включає багато інших злочинів, вчинених з терористичною метою, на що прямо вказується у ст. 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003 року № 638 – IV, коли надається визначення тероризму та терористичного акту. Але й у цьому Законі всупереч попереднім визначенням у ст. 1, коли надається визначення терористичної діяльності, то ознаки такої діяльності також фактично зводяться до терористичних актів, залишаючи поза увагою багато інших терористичних діянь, як криміналізованих, так і некриміналізованих. Тому у визначенні терористичної діяльності, що міститься у ст. 1 цього Закону, термін «терористичні акти» необхідно змінити на термін «терористичні діяння», тобто на ще більш широкий термін, ніж «терористичні злочини», оскільки цей Закон спрямований на протидію не тільки криміналізованим, але й некриміналізованим терористичним діянням.

Одними з таких некриміналізованих діянь є пропаганда і поширення ідеології тероризму, яке визначене статтею 1 указанного Закону як вид терористичної діяльності. Однак, відсутність у КК України окремого складу злочину, який передбачав би відповідальність за пропаганду і поширення ідеології тероризму навряд чи можна вважати оптимальним варіантом. Таке становище перш за все породжує суперечливості у кримінальному законі, оскільки, наприклад, фінансування пропаганди і поширення ідеології тероризму згідно зі ст. 258-5 КК тягне кримінальну відповідальність, а саме профінансоване терористичне діяння не є кримінально каранним. До того ж суспільна небезпечність пропаганди і поширення тероризму є надзвичайно високою, особливо у сучасний період розвитку світової спільноти, оскільки пропаганда та поширення ідеології тероризму тісно пов'язана й передує терористичним злочинам. По суті, це діяння «обслуговує» терористичні злочини, ідеологічно обґрунтовує їхнє вчинення. Тому, з метою узгодження норм українського законодавства з існуючими міжнародно-правовими документами вважаємо за необхідне здійснити криміналізацію пропаганди і поширення ідеології тероризму, передбачивши ознаки цього діяння в окремій статті Кримінального кодексу України.

Смельянов В. П., Коростиленко А. В., Питання імплементації положень Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму у законодавство України

Автор зауважує, що входження України у міжнародне співтовариство потребує вдосконалення її законодавства, особливо у світлі тих міжнародно-правових документів, до яких наша держава офіційно приєдналася. Зокрема, Законом України від 3 липня 2006 року № 54-V ратифікована Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму від 16 травня 2005 року, а 28 жовтня 2015 року Україна підписала Додатковий протокол до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму.

На переконання авторів статті, необхідно у КК України необхідно термін «терористичний акт» змінити на термін «терористичний злочин», оскільки відповідно до чинного КК України терміном «терористичний акт» охоплюються лише ті діяння, які передбачені ст. 258 КК, тоді як коло терористичних злочинів не вичерпується лише терористичними актами і включає багато інших злочинів, вчинених з терористичною метою.

На думку авторів, одними з найнебезпечнішим є пропаганда і поширення ідеології тероризму, однак у КК України відсутній окремий склад злочину, який передбачав би відповідальність за пропаганду і поширення ідеології тероризму. Таке становище перш за все породжує суперечливості у кримінальному законі, оскільки, фінансування пропаганди і поширення ідеології тероризму згідно зі ст. 258-5 КК тягне кримінальну відповідальність, а саме профінансоване терористичне діяння не є кримінально караним.

Тому, з метою узгодження норм українського законодавства з існуючими міжнародно-правовими документами вважаємо за необхідне здійснити криміналізацію пропаганди і поширення ідеології тероризму, передбачивши ознаки цього діяння в окремій статті Кримінального кодексу України.

Ключові слова: імплементація, терористичний акт, терористичний злочин, пропаганда.

Yemelyanov V.P., Korostilenko A.V. The implementation of the provisions of the Additional Protocol to the European Convention for the Terrorism Prevention in the legislation of Ukraine

The author notes that the entry of Ukraine into the international community needs to improve of its legislation, particularly in the light of international legal instruments to which our state officially joined to. In particular, the Law of Ukraine dated July 3, 2006 № 54-V ratified the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism from May, 16, 2005, and on October, 28, 2015 Ukraine signed the Additional Protocol to the European Convention about prevention of terrorism.

According to the authors of the article, it is necessary to change the term «act of terrorism» on a term «terrorist crime» in the Criminal Code of Ukraine. According to the current Criminal Code of Ukraine the term «terrorist act» covered only those acts that under art. 258 of the Criminal Code, while the range of terrorist offenses is not confined only to include terrorist acts and include many other crimes committed with a terrorist purpose.

According to the authors, one of the most dangerous is propaganda to promote and spread the ideology of terrorism, but the Criminal Code of Ukraine is not a

separate offense envisaging responsibility for promoting and spreading the ideology of terrorism. This situation primarily generates contradictions in the criminal law, because of funding and propaganda spread the ideology of terrorism in accordance with art. 258-5 of the Criminal Code entails criminal liability and is funded terrorist act is not a criminal offense.

Therefore, in order to harmonize the norms of Ukrainian legislation with the existing international legal instruments consider it necessary to implement the criminalization of propaganda and spread the ideology of terrorism, providing signs the act in a separate article of the Criminal Code of Ukraine.

Keywords: implementation, terrorist act, terrorist crime propagation.